

13. 02. 2014

6.2.2014

no. / /

Asia: Koulutuksen arviointineuvoston lausunto

Vilte: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö (OKM064:00/2012) luklokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelevalle työryhmälle (Tulevaisuuden lukio. Valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:14)

Koulutuksen arviointineuvosto on arvioinut lukiokoulutusta vuosina 2009–2012 julkaistuissa raportissaan¹, joihin perustuen se toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lukiokoulutuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet

Koulutuksen arviointineuvoston lukioarviointeissa on suositeltu, että lukiokoulutuksessa luotaisiin edellytyksiä integroituneempien tietokokonaisuuksien ja nykyistä laajemman yleissivistyksen synnylle. Arviointien mukaan valinnaisuutta voitaisiin lisätä ja pakollisten kurssien määrää sekä sisältöjä vähentää. Näin alkaen saataisiin pakollisten kurssien sijaan suurempia kokonaisuuksia.

Tulevaisuudessa huomiota tulisi kiinnittää uusimman lukiolaisten jatkokoulutusvalmiuksia käsittelevän arvioinnin mukaan keskeisten yleissivistävien oppiaineiden (matematiikka, äidinkieli, toinen kotimainen, yhteiskunnalliset aineet) osaamisen syventämiseen. Toteutuessaan nyt esitetty tuntijakouudistus ei parantaisi opiskelijoiden yhteiskuntaan liittyvää tuntemusta ja yhteiskunnallisten kysymysten syy-yhteyksien hahmottamista tai äidinkielen ja kirjallisen ilmaisun osaamista.

Koulutuksen arviointineuvoston lukioarviointit tukevat myös työryhmän esittämää tavoitetta vahvistaa lukiokoulutuksessa erityisesti kokonaisuuksien hallintaa, oppimisen taitoja, tieteellistä ja siihen sisältyvää kriittistä ajattelua ja luovuutta, työskentelyn taitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä taitoa ilmaista itseänsä kirjallisesti ja suullisesti myös muilla kielillä kuin opetuskielellä sekä taiteen keinoin.

Valtioneuvoston asetuksen neljännessä pykälässä säädettäväksi ehdotettua elinikäistä oppimista ja ohjausta voidaan pitää työryhmän esityksen yhtenä tärkeimmistä osa-alueista. Koulutuksen arviointineuvoston lukioarviointeissa opinto-ohjausjärjestelmän uudistamiseen kohdistuvat tarpeet ovat olleet merkittäviä, joten esityksen mukainen lähtökohta koulutuksen ohjauksesta, innostavuudesta ja edellytysten luomisesta elinikäiseen oppimiseen sekä opiskelijan tulevaisuuden hallinta- ja valintataitoihin sekä valmiuksiin ura- ja elämänsuunnittelun parantamiseen on tärkeä.

Valtioneuvoston asetuksen viidennessä pykälässä on esitetty, että lukio-opinnoissa tulisi hyödyntää monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäksiivat työelämän, jatko-opintojen sekä tieto- ja viestintäteknologian tuntemusta. Ehdotus on linjassa Koulutuksen arviointineuvoston arvioinnissa esitettyihin suosituksiin, joihin on painotettu opiskelijan geneeristen ja työelämävalmiuksien sekä tietoteknisten valmiuksien kehittämistä. Tavoite edellyttää lukiolta myös verkkopedagogiikan ja mediakasvatuksen kehittämistä. Uudistuksen toteuttamisessa tulisi varata riittävästi aikaresursseja oppimateriaalien valmisteluun mm. ruotsinkielisen koulutuksen osalta.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän luklokoulutuksen valmistavan koulutuksen tavoitteita on kirjattu valtioneuvoston esityksen selitsemänteen pykälään, jonka mukaan opiskelijalle annettaisiin tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja muut tarvittavat valmiudet luklokoulutukseen siirtymistä varten. Tätä esitystä tukee mm. Lukiolalsten jatkokoulutusvalmiudet -arviointi (2012, 71), jonka mukaan muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien luklo-opiskelijoiden opintomenestystä ja jatko-opintoja tulisi edistää tarjoamalla heille tukea lukion opetuskielessä sekä tarjoamalla heille nykyistä tehokkaampaa opinto-ohjausta. Luklokoulutuksen opetussuunnitelman perustelujen toimitus ja toteutuminen -arvioinnissa (2011, 77) todetaan lisäksi, että lukioissa, joissa on ollut tarvetta maahanmuuttajaopiskelijoiden tuen järjestämiseen, tuen järjestämisen taso vaihtelee huomattavasti, eikä vaihtelu riipu läänistä.

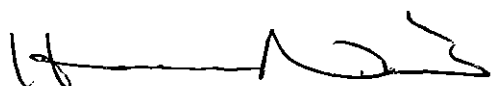
Yleissivistyksen turvaaminen

Koulutuksen arviointineuvoston lukioarviointineuvosto on toivottu avauksia tämän päivän yleissivistyksen määrittelyyn ja Koulutuksen arviointineuvosto katsoo, että nyt esitetyn yleissivistyksen rinnalle olisi voitu esittää nykyistä monipuolisempia tai nykyisen lukion oppilainejaon ylittävän yleissivistyksen määrittelyjä. Työryhmän esittämän nykyisenmuotoisen yleissivistyksen turvaamiseen painottuvan mallin rinnalla esitetyt uudet vaihtoehdot eivät täysin tue Koulutuksen arviointineuvoston lukioarviointien suosituksia vahvistaa lukion yleissivistävää painotusta ja keskeisten yleissivistävien oppilainien (matematiikka, äidinkieli, toinen kotimainen, yhteiskunnalliset aineet) osaamista.

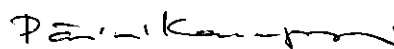
Yleissivistyksen näkökulmasta huomionarvoista on, että osa työryhmän esittämistä malleista mahdollistaa useiden nykyisin keskeisten yleissivistävien oppilainien opiskelun merkittävän vähenemisen lukio-opinnoissa. Ehdotetut valinnaisuutta korostavat mallit voivat siten heikentää luklokoulutuksen laatua ja vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn tai opiskelijoiden työelämävalmiuksiin. Lukio-opetuksen nykytilannetta muuttava ehdotus saattaa jopa viedä kehitystä suosituksiin nähden päinvastaiseen suuntaan lisäämällä valinnaisuutta luonnontieteellisten, humanistis-yhteiskuntatieteellisten sekä katsomuksellisten ja taideaineiden kurssien osalta.

Koulutuksen arviointineuvosto pitää lisäksi tärkeänä, että työryhmän esittämien mahdollisten muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan.

Helsingissä 6.2.2014

Hannele Niemi
Koulutuksen arviointineuvoston puheenjohtaja

Päivi Kamppi
Koulutuksen arviointineuvoston vt. pääsihteeri